



นัยของธรรมชาติแวดล้อมในพื้นที่ว่าง Implication of nature in space.

แก้วสุดา บุตรเนียน^{1*}

Kaewsuda Butpien^{1*}

¹ อาจารย์, สาขาศิลปกรรมและออกแบบ, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

¹ Lecturer, The Department of Fine Arts and Design, Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya.

* Corresponding author, E-mail: pip.kaewsuda@gmail.com

บทคัดย่อ

ระนาบที่ประกอบกันจากเส้นและที่ว่างต่างเชื่อมโยงสัมพันธ์ แสดงคุณภาพของเรื่องราวความประทับใจในรูปร่างรูปทรงของธรรมชาติแวดล้อม วัตถุข้าวของ เครื่องมือเครื่องไม้จากการดำรงชีพ สะท้อนความสุข ความสงบ และความเรียบง่าย ผ่านลายเส้น ระนาบ และที่ว่างเปรียบเปรยกับท่วงทำนองหรือช่วงจังหวะหนักเบาของดนตรี ซึ่งเป็นอวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ต้องใช้ถ้อยคำในการติดต่อสื่อสารใด ๆ

คำสำคัญ: นัย, ที่ว่าง, ธรรมชาติแวดล้อม

Abstract

The plane is composed of lines and spaces. The balance of the impression of the shape of nature, object, woodworking tools from livelihood. Happy reflection peace and simplicity compare with melody or the heavy rhythm of the music. It's non-verbal. The language does not require words in any communication.

Keywords: Implication, space, nature

บทนำ

ชูลุด นิมเสมอ (2553, น. 4) ได้กล่าวถึงวาดเส้นเป็นวิธีสื่อความหมายทางการเห็นขั้นแรกเริ่มวิธีหนึ่งของมนุษย์ ด้วยปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สุด คือ เส้นและร่องรอยต่าง ๆ และด้วยเครื่องมือที่ง่ายที่สุดที่จะหยิบฉวยมาได้จากใกล้ตัว อาจเป็นถ่านก้อนหนึ่ง เศษไม้ชิ้นหนึ่ง หรือแม้แต่นิ้วมือของตัวเอง เด็ก ๆ จะเริ่มขีด วาด หรือละเลงด้วยอะไรก็ตามที่จะทำให้เกิดร่องรอยขึ้นตั้งแต่ยังไม่รู้ความชดัดเดิมขีดเขียนเส้นและร่องรอยลงบนเปลือกไม้ แผ่นหินหรือผนังถ้ำ ด้วยเหตุที่เราอาจเดาไปได้หลายประการ และที่น่าเป็นไปได้ประการหนึ่ง คือ มนุษย์ต้องการแสดงอะไรบางอย่างที่เป็นส่วนตนออกมาให้ปรากฏในโลก ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก หรือแม้แต่เพียงร่องรอยง่าย ๆ ที่ทำขึ้นมาด้วยมือเอง

การสร้างสรรคผลงานศิลปะเพื่อให้ผลงานนั้น ๆ มีคุณค่าทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ความงามหรืออารมณ์ความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมาให้เป็นที่ประจักษ์นั้น ซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น รสนิยมส่วนตนหรือความชื่นชอบเป็นพิเศษ ในเรื่องที่จะนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน และประสบการณ์การสัมผัสรับรู้ต่าง ๆ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากสถานที่จริง ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์ด้านความเหมาะสมที่จะใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุด “นัยของธรรมชาติแวดล้อมในพื้นที่ว่าง”



ธรรมชาติสร้างสรรค์สิ่งในโลกทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ต่างดำรงอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของความหลากหลายทางธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มนุษย์ดำรงชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพิงสภาวะ ดิน ฟ้า อากาศ ลม ฝน แหล่งน้ำ ต้นไม้ใบหญ้าและความหลากหลายของพันธุ์กรรมพืช พันธุ์กรรมสัตว์ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้ดำเนินไปอย่างปกติสุข ธรรมชาติยังคงมีทรัพยากรเพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์

จากข้อมูลเบื้องต้นส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคเป็นผลงานศิลปะในลักษณะงานจิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบผลงานวาดเส้น โดยการขีดเขียนเป็นเส้น เป็นรูปร่างทรงแสดงสุนทรียภาพเฉพาะ และภาษาเฉพาะของตนเอง การใช้เส้นและน้ำหนักเป็นทัศนธาตุหลักในการสร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการ แสดงให้เห็นถึงมุมมองส่วนตัวเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาชีพ โดยเน้นความเป็นวิถีชีวิตของชาวใต้รวมทั้งต้นไม้ใบหญ้าต่าง ๆ สะท้อนการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีความสงบสุข ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ และต้องการเผยแพร่องค์ความรู้ของงานสร้างสรรค์ และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์รูปแบบจิตรกรรม เทคนิควาดเส้นบนระนาบของที่ว่าง
2. เพื่อถ่ายทอดความประทับใจจากการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ที่มีลักษณะความเป็นพื้นถิ่นภาคใต้ ประกอบด้วยพืชพันธุ์ เช่น บานชื่น ดาวเรือง บานไม่รู้โรย ผักสวนครัว มะเขือ ถั่วฝักยาว พริก ข่า ฯลฯ และ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องมือในการดำรงชีพ เช่น ไม้ ไม้ไผ่ แห อวน ตาข่ายกรองแสง
3. เพื่อสื่อความหมายของผลงานสร้างสรรค์ให้เห็นรูปแบบสัญลักษณ์ที่มีการผสมผสานสัมพันธ์ ความกลมกลืนสมดุลและขัดแย้ง แสดงถึงห้วงความหนาแน่นของเส้นและพื้นที่ว่าง โดยใช้เทคนิคการวาดเส้นในการสื่อความคิดและอารมณ์ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อแสดงออกเกี่ยวกับผสมผสานกับการลากพู่กันด้วยความเร็วของเส้นที่ต่างกัน ในบางช่วงของภาพและด้วยทิศทาง ขนาดของเส้นที่หนักเบาประสานกัน สอดคล้องกับรูปทรงอย่างกลมกลืน

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ระนาบที่ประกอบกันจากเส้นที่แสดงความรู้สึกประกอบการเขียนเส้นเล็กที่สุด เขียนด้วยการลงน้ำหนักเบา ๆ ไปจนถึงการกดพู่กันให้เป็นเส้นหนักขนาดใหญ่ คมชัดแข็งแรง พრაกระจายอ่อนนุ่ม และบางตอนแห้งกร้าน ผสมกับการหักเหโค้งงอในทิศทางและความเร็วที่ต่างกันไป สร้างความเคลื่อนไหวไปในที่ว่าง เกิดจังหวะลีลาตามอารมณ์ความรู้สึกของการแสดงออก เสมือนทางเดินหรือผืนน้ำที่แผ่กว้างออกไปอย่างไม่มีจุดจบ เปรียบเปรยกับท่วงทำนองหรือช่วงจังหวะหนักเบาของดนตรี สื่อความคิดและอารมณ์ความรู้สึก เพื่อแสดงออกและสะท้อนให้เห็นบุคลิกและอุปนิสัยที่ประกอบด้วยอารมณ์ สงบ มั่นคง ชรั่ม และจริงจัง ความมีชีวิตชีวา และสนุกสนาน ผสมผสานกับความคิดและจินตนาการแสดงดุลยภาพของเรื่องราวความประทับใจในรูปร่างรูปทรงของธรรมชาติแวดล้อม ประกอบด้วยพืชพันธุ์ เช่น ดอกไม้ ใบหญ้า เถาวัลย์ วัชพืช ผักสวนครัว วัตถุข้าวของ เครื่องมือเครื่องมือจากการดำรงชีพ ไม้ ไม้ไผ่ แห อวน ตาข่ายกรองแสง

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุด“นัยของธรรมชาติแวดล้อมในพื้นที่ว่าง” ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ ศึกษาข้อมูลเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาข้อมูลจากสถานที่จริง สภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณที่สนใจ และศึกษาลักษณะทางธรรมชาติ ความมีชีวิตชีวา การเกาะเกี่ยวกันของพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดที่อยู่ในบริบทของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2. ศึกษาข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน

3. ประมวลลำดับข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลที่ได้รับจากการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์เป็นงานจิตรกรรมวาดเส้น

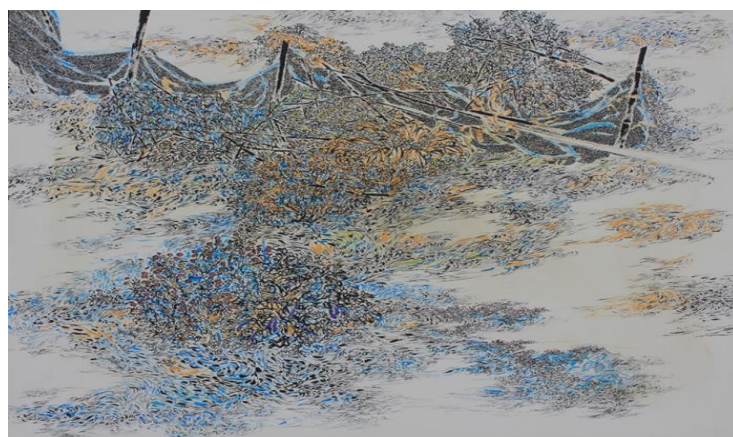
4. สร้างสรรค์ผลงานเป็นภาพร่างลายเส้นปากกาเพื่อบางโครงสร้าง โดยรวมของภาพและความสมบูรณ์ของเรื่องราว

5. ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานและนำเสนอผลงานเพื่อวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสัมมนาปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งพัฒนาการแสดงออก มุมมอง เนื้อหาสาระในการสร้างสรรค์

6. บันทึกข้อมูลปัญหาของการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงาน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของผลงานสร้างสรรค์

7. เผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์โดยจัดนิทรรศการหรือเข้าร่วมแสดงผลงานนิทรรศการกับหน่วยงานภายนอก และใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรสาขาวิชาทัศนศิลป์

ผลการสร้างสรรค์

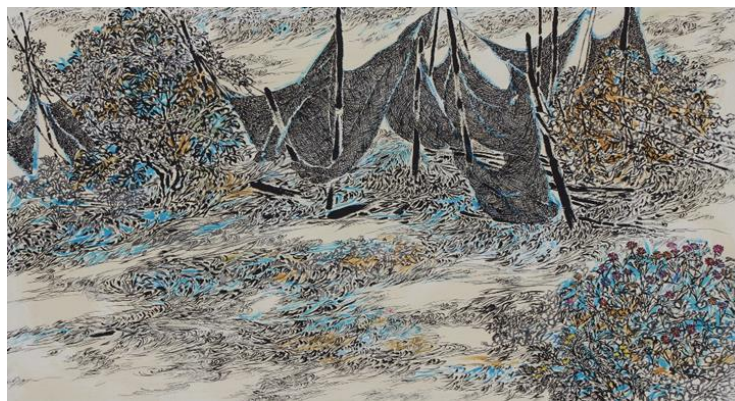


ภาพที่ 1 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1 ชื่อผลงาน “Implication of nature in space”

(ขนาด 145 x 180 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, สีฝุ่น, ปี 2018)



ภาพที่ 2 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2 ชื่อผลงาน “Implication of nature in space 2”
(ขนาด 60 x 120 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, สีฝุ่น, ปี 2018)



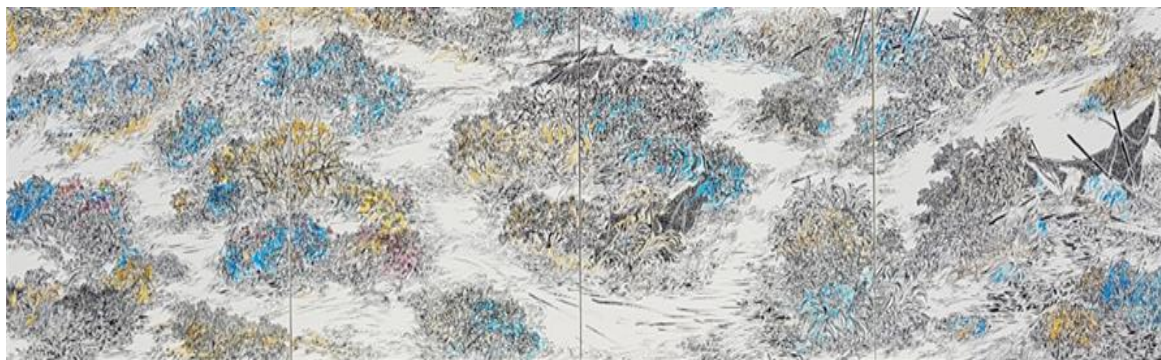
ภาพที่ 3 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3 ชื่อผลงาน “Implication of nature in space 3”
(ขนาด 60 x 120 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, สีฝุ่น, ปี 2018)



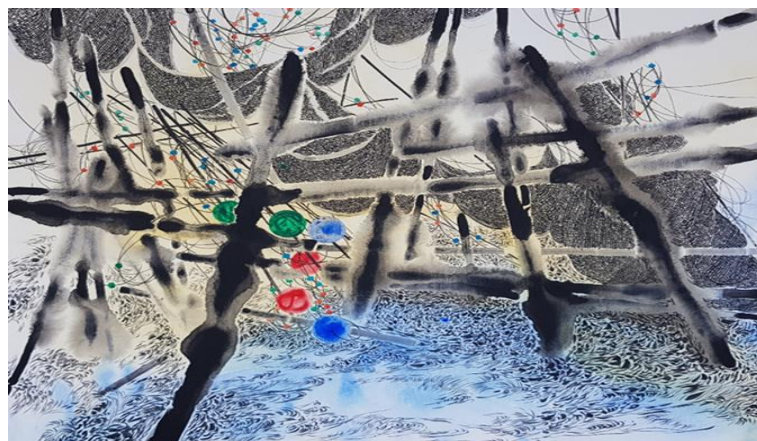
ภาพที่ 4 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 4 ชื่อผลงาน “Implication of nature in space 4”
(ขนาด 60 x 75 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, ปี 2018)



ภาพที่ 5 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชั้นที่ 5 ชื่อผลงาน “Aesthetics of Objects”
(ขนาด 70 x 90 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, สีฝุ่น, ปี 2018)



ภาพที่ 6 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชั้นที่ 6 ชื่อผลงาน “Implication of Nature in Space 5”
(ขนาด 90 x 400 เซนติเมตร, เทคนิค หมึกจีน, สีฝุ่น, ปี 2019)



ภาพที่ 7 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชั้นที่ 7 ชื่อผลงาน “Lines language”
(ขนาด 80 x 100 เซนติเมตร, เทคนิค สีอะคริลิก, ปี 2019)



การอภิปรายผลการสร้างสรรค์

มนุษย์ดำรงชีพด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพิงสภาวะ ดิน ฟ้า อากาศ ลม ฝน แสง น้ำ ต้นไม้ ใบหญ้าและความหลากหลายของพันธุ์กรรมพืช พันธุ์กรรมสัตว์ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้ดำเนินไปอย่างปกติสุข ธรรมชาติยังคงมีทรัพยากรเพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์เราอยู่รายล้อมด้วยธรรมชาติ ซึ่งสิ่งที่อยู่รายรอบกาย ทั้งต้นไม้ ใบหญ้า วัชพืช พืชผัก ผลไม้ เถาวัลย์ วัชพืชต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์ที่สร้างมาเพื่อเลี้ยงชีพ ทำมาหากิน สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้มีการใช้ทัศนธาตุหลัก คือ จุด เส้น และที่ว่าง ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน การประกอบกันของจุดขนาดเล็กและใหญ่ ทำให้เกิดค่าน้ำหนักช่วยเน้นรูปทรงให้เด่นชัดขึ้น สร้างจังหวะให้เกิดพลังความเคลื่อนไหวและเกิดความกลมกลืนมีความเชื่อมโยงระหว่างรูปทรงต่าง ๆ และยังมีการใช้จุดในการเสริมรายละเอียดของภาพให้สมบูรณ์ขึ้น นอกจากนี้มีการใช้เส้นเป็นทัศนธาตุหลักเป็นโครงสร้างสำคัญและเป็นหัวใจของผลงาน สร้างความเคลื่อนไหว แสดงรูปทรงของสิ่งต่าง ๆ เช่น แห อวน ตาข่าย กรองแสง สิ่งของ เครื่องใช้ ชากไม้ ต้นไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า พืชผักสวนครัว มีการใช้เส้นแสดงความรู้สึกอยู่ในตัวเส้นเอง โดยใช้เส้นที่มีธรรมชาติเป็นสองมิติให้ความรู้สึกว่าเป็นสามมิติ โดยใช้พู่กันจีนตั้งแต่การเขียนเส้นเล็กที่สุดเขียนด้วยการลงน้ำหนักเบา ๆ ไปจนถึงการกดพู่กันให้เป็นเส้นหนักขนาดใหญ่ เกิดการประสานกันของเส้นจนเป็นรูปทรงและน้ำหนัก ใช้วิธีการลากเส้นลงไปทีเดียวในที่ว่าง บางตอนคมชัด บางตอนพรากระจ่ายอ่อนนุ่มและบางตอนแห้งกร้าน ผสมกับการหักเหโค้งงอในทิศทางและความเร็วที่ต่างกัน ไป ดังนั้นการวาดเส้นจึงสัมพันธ์กับที่ว่าง เพราะเส้นยังมีหน้าที่กำหนดขอบเขตและลักษณะรูปร่างของบริเวณที่ว่าง สร้างสรรค์เป็นที่ว่างลงตา มีลักษณะ 2 มิติ มีการเว้นพื้นที่ระนาบของผ้าใบไว้ ซึ่งเป็นที่ว่างเสมือนทางเดินหรือผืนน้ำที่แผ่กว้างออกไปอย่างไม่มีจุดจบและขอบเขตที่แน่นอน เป็นที่ว่างแบบเปิดที่ว่างทำหน้าที่เชื่อมโยงรูปร่างและรูปทรงให้เป็นเอกภาพ มีความสอดคล้องกลมกลืนกันที่เกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่าง ๆ โดยมีความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ของการประสานหรือความกลมกลืนกัน ความตรงกันข้ามกันนี้ ทำให้เกิดพลังความเคลื่อนไหวและเกิดดุลยภาพขึ้นประกอบด้วย เอกภาพของรูป ความคิด มีแนวเรื่องเกี่ยวกับระนาบที่ประกอบกันจากเส้นและที่ว่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ แสดงดุลยภาพของเรื่องราวความประทับใจในรูปร่างรูปทรงของธรรมชาติแวดล้อม โดยมี วัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องไม้ในการประกอบอาชีพ แห อวน ตาข่ายกรองแสง ไม้ไผ่ ชากไม้ ต้นไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า พืชผักสวนครัว สะท้อนความสุข ความสงบ และความเรียบง่าย เปรียบเปรยกับท่วงทำนองหรือช่วงจังหวะหนักเบาของดนตรี แสดงออกเป็นรูปแบบงานจิตรกรรม สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนความกลมกลืนและขัดแย้งของเส้นที่ลากผ่านที่ว่าง โดยมีรูปทรงจากความประทับใจเป็นการลดตัดทอนความเหมือนจริงในธรรมชาติ สร้างเป็นสัญลักษณ์แสดงความหมายที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ โดยใช้เทคนิควาดเส้นหมึกจีน และสีฝุ่นบนผ้าใบ สร้างความเคลื่อนไหวไปในที่ว่าง เกิดจังหวะลีลาตามอารมณ์ความรู้สึกของการแสดงออกการลากเส้นลงไปทีเดียวในที่ว่างบางตอนคมชัดแข็งแกร่ง บางตอนพรากระจ่ายอ่อนนุ่ม และบางตอนแห้งกร้าน ผสมกับการหักเหโค้งงอในทิศทางและความเร็วที่ต่างกันไป สื่อความคิดและอารมณ์ความรู้สึกโดยมีลักษณะมุมมองอย่างงานจิตรกรรมไทย ซึ่งเป็นแบบบรรยายหรือพรรณนา

ผลงานสร้างสรรค์ชุด “นัยของธรรมชาติแวดล้อมในพื้นที่ว่าง” มีแนวเรื่องและสัญลักษณ์ของการแสดงออก ประกอบด้วยเส้นนอนของรูปทรง ชากไม้ กิ่งไม้ต่าง ๆ ให้อารมณ์ความสงบ ราบเรียบเส้นในแนวตั้งของรูปทรง เสาไม้ เศษไม้ ให้อารมณ์ความมั่นคง ขริบ และจริงจัง เส้นเฉียงของรูปทรง ต้นไม้เอน ใบหญ้าที่ล้มลง เถาวัลย์ วัชพืช ให้อารมณ์ความเคลื่อนไหว ความมีชีวิต และเส้นโค้งที่ต่อเนื่องกับรูปทรง



ของกลุ่มต้นไม้ ใบหญ้า ที่สอดประสานกันไปทั่วที่ว่างและปฏิสัมพันธ์กับรูปทรงอื่น ๆ ให้อารมณ์ความ
สนุกสนาน กลมกลืน ต้องการแสดงนัยสำคัญเพื่อแสดงออกและสะท้อนให้เห็นบุคลิกและอุปนิสัยของ
ผู้สร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยอารมณ์ สงบ มั่นคง ขรึม และจริงจัง ความมีชีวิตชีวาและสนุกสนาน อันเป็นภาษา
ที่ใช้สื่อสารผสมผสานกับความคิด และจินตนาการในการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบแนวทาง
เฉพาะตน

เอกสารอ้างอิง

ชลูด นิ่มเสมอ. (2553). วาดเส้นสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ชลูด นิ่มเสมอ. (2553). องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: อมรินทร์.